

Pamatnostādnes Latvijas Lauksaimniecības un lauku politikas attīstībai pēc 2007. gada

Andris Miglavs, Ligita Melece, Guna Salputra,
Ieva Jaunzeme, Astra Varika, Aleksejs Nipers

Konferencē «LVAEI Zinātniskie lasījumi –2005»
2006.gada 24.februāris

Pieņēmumi (1)

- ❑ Eiropas Savienība 2003. gadā ir lēmusi par Kopējās lauksaimniecības politikas reformu
 - stiprinātu ražošanas konkurētspēju
 - attīstītu ilgtspējīgu un videi draudzīgu saimniekošanu
 - veicinātu lauku attīstību
- ❑ Kopējās lauksaimniecības politikas reforma ieviesa būtiskas izmaiņas ražošanas atbalsta politikā
- ❑ Lauku attīstības politiku jāpievieno kopējās lauksaimniecības politikas tirgus un ienākumu atbalsta politikai, un tai būtu jāpapildina KLP tirgus un ienākumu atbalsta politika
- ❑ Mežsaimniecība ir neatņemama lauku attīstības sastāvdaļa
- ❑ Mežsaimniecības kā lauku attīstības faktora attīstībai jābalstās uz valsts mežsaimniecības stratēģiju

Pieņēmumi (2)

- ❑ Mežsaimniecības politikai preventīvi jāmazina mežu postījumu rašanās iespējamība
- ❑ Vides ilgtspējīgas apsaimniekošanas mērķa sasniegšanai ir jāveicina tādu zemes lietošanas metožu izmantošana, kas atbilst vajadzībai saglabāt dabisko vidi un ainavu un aizsargāt un uzlabot dabas resursus
- ❑ Vides saglabāšanas un uzlabošanas pasākumi bieži rada papildus izmaksas
- ❑ Valsts politikai jāturpina sniegt atbalstu lauksaimniekiem, lai palīdzētu risināt grūtības apvidos, kur tās radās, īstenojot noteikumus par vides aizsardzību un saglabāšanu
- ❑ Valsts politikai agrovides jomā lauksaimniecības un meža zemēs ir jāatbalsta dabai draudzīgu lauku apvidu attīstību, atbildot uz sabiedrības pieaugošo pieprasījumu pēc vides pakalpojumiem

Pieņēmumi (3)

- ❑ Lauku apvidos jānotiek ekonomiskās struktūras pārmaiņām
- ❑ Lauku teritoriju attīstība panākama, izstrādājot un īstenojot vietējās attīstības stratēģijas
- ❑ Lauku attīstības politikā jāievēro pēctecība
- ❑ Lai uzlabotu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozaru konkurētspēju, ir svarīgi izveidot skaidras attīstības stratēģijas un rīcības programmas
- ❑ Vispārējās Eiropas Savienības kohēzijas politikas mērķis ir mazināt būtiskas dažādu reģionu sociālekonomiskās attīstības līmeņa atšķirības un mazāk attīstīto reģionu atpalcību

Kur esam?

Latvijas lauksaimniecības un lauku attīstības raksturīgās iezīmes:

- ❑ zema vidējā ražošanas produktivitāte lauksaimniecībā
 - mazi pārdošanas ieņēmumi no izmantotās resursu vienības
 - neliela ES KLP tiešmaksājumu aploksne
- ❑ salīdzinoši maza lauksaimniecībā efektīvi izmantotās zemes daļa LIZ kopplatībā
 - ✓ no 2,2 milj. ha apsaimniekoti < 1,8 milj.
 - ✓ esošā un pārredzamā ražošanas apjoma efektīvai nodrošināšanai - < 1,2 milj.
 - lielas augu izcelsmes produkcijas ražošanas pieauguma rezerves ar neskaidru pielietojumu
 - salīdzinoši ar citām valstīm mazi platībatkarīgie ES KLP TM
 - ✓ pašlaik kompensē ar LV PVTM, kas ir ražošanas atkarīgi
- ❑ mazi pārdošanas apjomi konkurencei ārējā tirgū
 - iekšējā tirgus piesātinājums pamatnozārēs – laukaugun un piena ražošanā

Kur esam – 2

- ❑ Sadrumstalota un novecojoša saimniecību struktūra lauksaimniecībā
 - tirgorientētu saimniecību skaits *de facto* < 5tūkst.
- ❑ Lopkopības sektorā sadrumstaloti ganāmpulki
 - piena sektorā jāpārstrukturē ~ g/pulki ar 120 tūkst. govīm
 - cūku sektorā – komerciālie ganāmpulki palielināmi 3reizes
 - liellopu gaļas audzēšanas nozarē zemes resursi atļauj pieaugumu ~ 200tūkst. nobarojamu liellopu
- ❑ Augkopībā notiek preču ražošanas nozaru straujā attīstība
 - aug rapša un pārtikas kviešu ražošana
 - cukura sektorā nenodefinēta pārstrukturēšanas stratēģija
- ❑ Lielas vides saglabāšanas izmaksas ražotājiem
 - kūtsmēslu krātuves
 - ūdeņu attīrīšana pārstrādes nozarē
- ❑ Darbaspēka pārpalīdzīvotība lauksaimniecībā un meža nozarē

Kur esam – 3

- ❑ mazs lauku iedzīvotāju blīvums
 - salīdzinoši mazākas darba izvēles iespējas lauku teritorijā
 - mazāka un dekoncentrēta pakalpojumbiznesa klientu bāze
 - salīdzinoši lielākas infrastruktūras izmaksas uz 1 lauku iedzīvotāju
- ❑ izteikti centralizēta ekonomiskā attīstība
 - attīstības centrs galvaspilsētas aglomerācijā
 - mazāka attīstības iniciatīva perifērajās teritorijās
- ❑ sliktāki lauku iedzīvotāju dzīves sociālekonomiskie apstākļi
 - salīdzinoši zemi lauku iedzīvotāju ienākumi
 - mazākpieejama sociālā infrastruktūra

Kur esam – 4

- ES reformējas KLP
 - konkurētspēja
 - ✓ cenu samazināšanās
 - ✓ tiešmaksājumu atdalīšana no ražošanas
 - vides saglabāšana
 - lauku attīstības veicināšana
- Gaidāma KLP tālāka reforma
 - mazāks atbalsts ražošanai
 - neskaidra lauku attīstības finansējuma perspektīva
- Tieša platībatkarīgo maksājumu ietekme uz zemes tirgus cenu
 - Izkropļots zemes tirgus
 - maksājumu aizplūde īpašniekiem, kas nav lauku ekonomikas veidošanas elementi

Kur esam – 5

- ❑ Lauksaimniecības un lauku politika - daļa no saistītām vides politikām
 - biodaudzveidība
 - ūdens pamatdirektīva
 - augsnes aizsardzība
 - Klimata pārmaiņu programma
 - gaisa piesārņojuma stratēģija
 - pesticīdu ilgtspējīga izmantošana
- ❑ lauki citās sabiedrības darbības attīstības Eiropas politikās
 - ICT
 - Bioenerģija
 - Bioloģiskā lauksaimniecība (ZM)
 - ES Meža stratēģija (ZM)

Stratēģijas pamatnostādnes

□ Virsmērķis

- Latvijas lauku attīstības sasniedzamais stratēģiskais virsmērķis ir pārticis cilvēks ilgtspējīgi apdzīvotos Latvijas laukos.

□ Prioritārie darbības pamatvirzieni virsmērķa sasniegšanai

- 1.Lauku cilvēka spēju attīstība
- 2. No darba gūto ienākumu vairošana lauku apvidos
- 3.Lauku vides kompleksa attīstība
- 4.Reģionāli līdzsvarota lauku sociālekonomiskā attīstība

1.prioritārais virziens

Lauku cilvēka spēju attīstība

□ Pamatmērķi

- Attīstot lauku cilvēku spējas un prasmes, radīt pamatu viņu iespējām iesaistīties ekonomiski produktīvā darbībā vai pašiem to attīstīt, tādējādi nodrošinot stabilu materiālo pamatu savas dzīves kvalitātes uzlabošanai
- Nodrošināt potenciāli nepieciešamo darbinieku pieejamību visos lauku ekonomikas un lauksaimniecības produktu pārstrādes nozares uzņēmumu vadības un izpildes līmeņos atbilstoši izmantojamām modernām tehnoloģijām un uzņēmējdarbības vadības metodēm
- Attīstīt cilvēku potenciālu, kas var radīt un uztvert jaunas idejas konkurētspējīgas lauksaimnieciskās un nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības attīstīšanai un realizēšanai lauku teritorijās

1.prioritārais virziens -Lauku cilvēka spēju attīstība

□ Virzieni

- 1.1. darbinieku zināšanu un prasmju vairošana
- 1.2. biznesa iniciatīvas attīstība jaunu saimniecisku vienību ienākšanai un palikšanai aktīvajā lauku dzīves apritē
- 1.3. Sadarbības spēju attīstība

2.prioritārais virziens

No darba gūto ienākumu vairošana lauku apvidos (1)

- Pamatmērķis
 - ✓ Tuvināt lauku iedzīvotāju ienākumu līmeni tautsaimniecības vidējam līmenim, vairojot atbilstošu ienākumu gūšanas iespējas lauku teritorijā tur dzīvojošiem darbaspējas vecuma iedzīvotājiem.
- Darbības virzieni
 - ✓ 2.1. konkurētspējas paaugstināšana lauksaimniecības, pārtikas un meža nozares produkcijas ražošanā
 - ✓ Mērķis
 - Paaugstināt lauku ekonomikā strādājošo ekonomisko vienību darbības efektivitāti un konkurētspēju, uzlabojot viņās strādājošo cilvēku ienākumu gūšanas iespējas
 - ✓ Novirzieni
 - inovāciju ieviešana ražošanā un tehnoloģiskā attīstība
 - augstas pievienotās vērtības produktu ražošanas ķēžu izveide un attīstība
 - bioloģiskās un integrētās lauksaimniecības sistēmu attīstība
 - vides saglabāšanas izmaksu samazināšana
 - lauksaimniecības ražošanas pārstrukturēšana
 - meža zemes ekonomiskās vērtības palielināšana

2.prioritārais virziens

No darba gūto ienākumu vairošana lauku apvidos (2)

- ✓ 2.2. Jaunu ekonomiski aktīvu tirgorientētu saimniecisko vienību attīstība lauku apvidos
- ✓ Mērķis
 - Jaunu saimniecisko vienību darbības uzsākšana lauku teritorijā, uzņēmumu darbības sfēras paplašināšana un jau darbojošos uzņēmumu ekonomiskās darbības pārceļšana uz lauku teritorijām, saglabājot un attīstot jau uzkrāto ekonomiskās darbības pieredzi patērētāju nodrošināšanai ar drošām un kvalitatīvām precēm un pakalpojumiem
- ✓ Novirzieni
 - lauksaimniecības un meža nozares rūpnieciskās ražošanas vienību attīstība lauku apvidos
 - jaunu uzņēmumu attīstība laukos ekonomikas dažādošanai
 - biomasas ražošanas kompleksa attīstība

3.prioritārais virziens

Lauku vides kompleksa attīstība

- Pamatmērķis.
 - Nodrošināt ilgtspējīgu vides izmantošanu, kas paredz saglabāt lauksaimniecisko ražošanu kā vienu no lauku ekonomikas sastāvdaļām, vienlaicīgi nodrošinot ainaviski pievilcīgu, dzīvošanai kvalitatīvu un uzņēmējdarbības attīstību veicinošu vidi, kas samazina vides kā piesārņojuma utilizēšanas telpas nozīmi un paaugstina vides kā daudzveidīgu resursu avota nozīmi
- Virzieni
 - 3.1.Lauksaimniecības zemes saglabāšana lauksaimniecības produkcijas ražošanai
 - 3.2. Agrovides kompleksa kā sabiedriska labuma apzināšana sabiedrībā un ražošana laukos
 - 3.3. Lauku cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošana

4. prioritārais virziens

Reģionāli līdzsvarota lauku sociālekonomiskā attīstība

□ Pamatmērķis

- Panākt reģionālās ekonomikas attīstības saskaņotību ar valsts attīstības mērķiem atbilstoši katras teritorijas sociālekonomiskās attīstības programmai, nodrošinot racionālu tā turpmākas paaugstināšanas tempu saskaņā ar katra reģiona plānošanas rezultātiem

□ Virzieni

- Teritorijas attīstības stratēģijas izveidošana un sociālā kapitāla veidošana
- Reģionāli diferencēta programmu atbalsta intensitāte ar pamatorientāciju:
 - ✓ cilvēkresursu attīstība
 - ✓ attīstības plāni
 - ✓ investīcijas biznesa attīstībā ar īpašu uzsvaru uz jaunu biznesa vienību veidošanu

Pamatprincipi

- ❑ Paliekošas darbības veicināšanas orientācija un atkarības no publiskā atbalsta mazināšana visos politikas virzienos
 - ✓ cilvēkresursu attīstība
 - ✓ investīcijas darbībai pēc atbalsta laikā
 - ✓ ienākumu atbalsta aizstāšana ar darbības attīstības atbalstu
- ❑ Iespējama tirgus nekropļošana
 - ✓ mazināta ietekme uz finansējamo resursu tirgus cenām
 - ✓ pilnīgs vajadzības pieprasījuma pārklājums
- ❑ Attīstības reģionālā izlīdzināšana
 - ✓ teritoriju orientētas pasākumu programmas
 - ✓ atbalsta intensitātes variācijas
- ❑ sabalansētība un prognozējamība
 - ✓ politikai jābūt sabalansētai un prognozējamai
 - ✓ konsekventi jāīsteno sabalansēta programmpieceja